

Sygn. akt I C 2178/15

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2016 roku

Sąd Rejonowy w Zgierzu, I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SR Katarzyna Balcerczyk

Protokolant: Marta Florczyk

po rozpoznaniu w dniu 5 maja 2016 roku w Zgierzu na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Państwowych Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko K. K.

o zapłatę 858,36 złotych

na skutek sprzeciwu pozwanej K. K. wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Zgierzu z dnia 18 grudnia 2015 roku

1. uchyla zaskarżony wyrok zaoczny i powództwo oddala;
2. zasądza od powoda (...) Państwowych Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz K. K. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
3. nakazuje zwrócić pozwanej K. K. z funduszy Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Zgierzu kwotę 13 (trzynaście) złotych tytułem nadpłaconej opłaty od sprzeciwu od wyroku zaocznego, uiszczonej w dniu 3 września 2015 roku i zaksięgowanej pod poz. WB 0200172/0033/2015.

Sygn. akt I C 2178/15

## UZASADNIENIE

Pozwem z 7 września 2015 r. (...) Państwowe Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wystąpiła o zasądzenie od K. K. kwoty 858,36 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 9 kwietnia 2015 roku do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu powód podniósł, że postanowieniem z dnia 16 września 2014 roku wydanym w sprawie III Ca 240/14 Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 3732 złotych tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności drogi koniecznej na nieruchomości stanowiącej własność powoda opisaną szczegółowo w treści postanowienia. Wobec powyższego powód wystawił na rzecz pozwanej fakturę VAT obejmującą wyżej wymienioną kwotę powiększoną o stawkę podatku VAT, tj. na kwotę 4590,36 złotych brutto. Pozwana nie zapłaciła żądanej kwoty pomimo wezwania jej do zapłaty pismem z dnia 3 lipca 2015 roku. Powód powołał się także na to, iż w myśl art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o VAT opodatkowaniu podlega odpłatne świadczenie usług, przy czym z mocy art. 8 ust. 1 pkt 2 cytowanej ustawy za odpłatne świadczenie usług uważa się również zobowiązanie do powstrzymania się do czynności lub do tolerowania czynności lub sytuacji. Tym samym, ustanowienie niektórych ograniczonych praw rzeczowych, uważa się za świadczenie usługi, podlegające opodatkowaniu podatkiem VAT. Powód zauważył także, iż z mocy art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o VAT opodatkowanie ma miejsce wówczas gdy następuje zgodnie z nakazem władzy publicznej. (pozew – k. 3-4)

Wobec niestawiennictwa pozwanej na rozprawie i nie zajęcia przez nią żadnego stanowiska w sprawie w dniu 18 grudnia 2015 roku Sąd wydał wyrok zaoczny uwzględniający powództwo (protokół k 20, wyrok zaoczny k. 21)

W ustawowym terminie pozwana złożyła sprzeciw od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie oraz oddalenie roszczeń powoda, i zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu sprzeciwu podniosła, iż nigdy nie negowała, że ustanowienie służebności drogowej przez sąd rodzi obowiązek podatkowy VAT. Spór dotyczy zaś tego, kto powinien być zobowiązany do jego zapłaty. Zdaniem pozwanej, płatnikiem tegoż podatku winien być powód, i sfinansować go powinien z otrzymanego wynagrodzenia w kwocie 3732 złotych. Na marginesie podniosła, iż nie dotarło do niej zawiadomienie o terminie rozprawy w dniu 18 grudnia 2015 roku (sprzeciw k. 30-33).

W odpowiedzi na sprzeciw pozwanej powód poparł żądanie pozwu, podnosząc, iż niewątpliwym jest, iż ustanowienie drogi koniecznej za wynagrodzeniem jest świadczeniem usługi opodatkowanym podatkiem VAT. Zasadnie zatem jego zdaniem doliczył do zasądzonego wynagrodzenia stawkę tegoż podatku (odpowiedź na sprzeciw k. 43-44).

Na terminie rozprawy w dniu 5 maja 2016 roku w imieniu powoda nikt się nie stawił, zaś pełnomocnik pozwanej zajął stanowisko, jak w sprzeciwie od wyroku zaocznego (protokół k. 49).

### **Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:**

Postanowieniem z dnia 16 września 2014 r. Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w Zgierzu z dnia 12 listopada 2013 roku wydane w sprawie I Ns 1061/09 w ten sposób, że ustanowił na prawie użytkownika wieczystego przysługującego powodowi do nieruchomości położonych w S., gmina Z., oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Zgierzu prowadzi kW nr (...) i nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Zgierzu prowadzi kW nr (...) służebność gruntową drogi koniecznej na rzecz każdego z właścicieli nieruchomości położonej w miejscowości M., gmina Z., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Zgierzu prowadzi kW nr (...) w sposób szczegółowo opisany w treści tegoż postanowienia, i zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 3732 złote tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie tejże służebności (bezsporne, a nadto postanowienie Sądu Okręgowego wydanego w sprawie III Ca 240/14 k. 381-381 v załączonych akt I Ns 1061/09).

Wynagrodzenie zasądzone tymże orzeczeniem zostało ustalone w oparciu o opinię biegłego, która nie była kwestionowana przez żadną ze stron (uzasadnienie postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 16 września 2014 roku k. 385 v załączonych akt I Ns 1061/09)

Biegły sądowy z zakresu szacunku nieruchomości W. S. ustalając wartość wynagrodzenia za ustanowienie służebności koniecznej w postępowaniu przez sądem I instancji w sprawie I Ns 1061/09 nie brał pod uwagę konieczności odprowadzenia przez powoda podatku VAT. Opinia ta nie była przez pełnomocnika powoda kwestionowana. Kwestia ta nie została zgłoszona ani w apelacji, ani też nie wywiedziono od przedmiotowego orzeczenia skargi kasacyjnej. W toku postępowania powód był reprezentowany przez fachowego pełnomocnika (uzupełniająca opinia biegłego k. 298-316 apelacja k. 342-344, zwrot akt k. 393 załączonych akt I Ns 1061/09)

W dniu 25 marca 2015 roku powód wystawił na rzecz pozwanej fakturę VAT na kwotę 4590.36 złotych tytułem wykonania postanowienia Sądu sygn. akt III Ca 240/14, na działkach nr (...) obr. M., S., na rzecz właściciela dz. Nr (...) (bezsporne, a nadto faktura VAT k. 6.)

W odpowiedzi na fakturę pozwana wskazała, że jej zdaniem zasądzenie wynagrodzenia jest kwotą brutto, i poprosiła o wystawienie faktury korygującej. Ponowiła tę prośbę także pismem z dnia 27 maja 2015 roku, doręczonym dnia 1 czerwca 2015 roku. Stanowiska tożsame ze stanowiskiem ze sprzeciwu od wyroku zaocznego zajęła pozwana w piśmie z dnia 14 lipca 2015 roku. (pismo pozwanej z 9 kwietnia 2015 roku, k. 34, pismo pozwanej z 27 maja 2015 roku, kserokopia dowodu odbioru k. 37, pismo pozwanej z dnia 14 lipca 2015 roku k. 38)

W dniu 13 sierpnia 2015 roku powód wystosował do pozwanej wezwanie do zapłaty kwoty 858,36 złotych wraz z odsetkami w wysokości 23,89 złotych. Wezwanie zostało doręczone pozwanej w dniu 17 sierpnia 2015 roku (wezwanie do zapłaty k. 7, potwierdzenie odbioru k. 8).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zebranego materiału dowodowego, który uznał za wiarygodny. Należy zauważyć, iż był on bezsporny, a strony jedynie wywodziły z niego odmienne skutki prawne.

### **Sąd Rejonowy zważył, co następuje:**

Powództwo jest bezzasadne i podlega oddaleniu.

W niniejszej sprawie bezspornym jest, iż na powodzie ciąży z mocy art. 5 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług ( t.j Dz.U z 2016, poz. 710 ) obowiązek uiszczenia podatku od wynagrodzenia za ustanowienie na jego nieruchomościach stanowiących działki ewidencyjne nr (...) służebności drogi koniecznej. Pełnomocnik powoda obszernie podnosił i opisywał tę kwestię zarówno w pozwie, jak i odpowiedzi na sprzeciw od wyroku zaocznego. Stanowisko to jest zresztą ugruntowane w orzecznictwie administracyjnym (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 11 czerwca 2010 r. III SA/Wa 851/10, LEX nr 611694, wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 8 lutego 2012 r. III SA/Gl 1103/11, LEX nr 1120521, wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2014 r. I FSK 689/13, LEX nr 1484721)

Pełnomocnik powoda nie pokusił się jednak o podanie jakiegokolwiek podstawy prawnej, z której wynikałby obowiązek zapłaty przez pozwaną kwoty objętej żądaniem pozwu, tj. równowartości uiszczzonego podatku. Obowiązku takiego, jak się zdaje- upatruje on w art. 471 k.c, tj. przepisach dotyczących nienależytego wykonania zobowiązania. Odpowiedzialność kontraktowa wiąże się bowiem z naruszeniem zobowiązań wynikających nie tylko z umowy (z łac. contractus), ale również z bezpodstawnego wzbogacenia, z ustawy, z orzeczenia sądu, z czynów niedozwolonych, z jednostronnej czynności prawnej, z aktu administracyjnego oraz z innych zdarzeń. Dlatego zwraca się uwagę, że nazwa tego reżimu odpowiedzialności nie jest zbyt ścisła (por. A. Rembieniński (w:) Kodeks..., s. 457; W. Czachórski, A. Brzozowski, M. Safjan, E. Skowrońska-Bocian, Zobowiązania..., s. 317; W. Popiołek (w:) Kodeks..., s. 34; T. Wiśniewski (w:) Komentarz..., s. 517).

Aby ocenić czy istnieje wynikająca z art. 471 k.c podstawa do zasądzenia żądanej kwoty przez pozwaną sięgnąć należy do postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 16 września 2014 roku wydanego w sprawie o sygn. akt III Ca 240/14, uzasadnienia tegoż postanowienia, jak i całokształtu postępowania dowodowego prowadzonego w tejże sprawie.

Z treści cytowanego postanowienia nie wynika w żaden sposób, aby zasądzone wynagrodzenia było kwotą netto. W takiej sytuacji przyjąć należy, iż zasądzona kwota jest kwotą brutto. Takie jest także ugruntowane stanowisko sądów administracyjnych, w cytowanych powyżej orzeczeniach (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 11 czerwca 2010 r. III SA/Wa 851/10, LEX nr 611694, wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 8 lutego 2012 r. III SA/Gl 1103/11, LEX nr 1120521, wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2014 r. I FSK 689/13, LEX nr 1484721). Tym samym pozwana, spełniając świadczenie w wysokości wynikającej z tegoż postanowienia, wykonała należycie swe zobowiązanie. Nie ma tym samym podstawy do przyjęcia jej odpowiedzialności z mocy art. 471 k.c

Należy zatem rozważyć czy podstawy tej nie może stanowić art. 145 § 1 k.c. Wprawdzie w doktrynie dopuszcza się możliwość dochodzenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności w drodze odrębnego procesu (por. Jolanta Rudnicka, Grzegorz Rudnicki i Stanisław Rudnicki, Komentarz do art. 145 k.c Lex Online), to nie dotyczy to w ocenie sądu sytuacji, gdy kwestia wynagrodzenia była przedmiotem orzeczenia sądowego, a jedynie sytuacji, gdy orzeczenie sądowe nie zawierało rozstrzygnięcia w tej kwestii.

Z uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 16 września 2014 roku wynika, iż wynagrodzenie należne powodowi zostało ustalone w oparciu o opinię biegłego, która nie była kwestionowana przez żadną ze stron. W ocenie sądu nie było przeszkód aby postulować powiększenie należnego wynagrodzenia o kwotę podatku VAT, zwłaszcza, że kwestia istnienia obowiązku podatkowego z tego tytułu była przesądzona przynajmniej od roku 2012. Jak wynika jednak z postępowania przed sądem I instancji biegły sądowy z zakresu szacunku nieruchomości W. S. ustalając wartość wynagrodzenia za ustanowienie służebności koniecznej nie brał pod uwagę konieczności odprowadzenia przez powoda podatku VAT, i opinia ta nie była przez pełnomocnika powoda kwestionowana. Co więcej, pomimo reprezentacji przez fachowego pełnomocnika, kwestia ta nie została zgłoszona ani w apelacji, ani też nie wywiedziono od przedmiotowego orzeczenia skargi kasacyjnej. Obecne powództwo należy uznać zatem za godzące w powagę rzeczy osądzonej. Kwestia wynagrodzenia została bowiem prawomocnie rozstrzygnięta orzeczeniem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 16 września 2014 roku. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podnosi się bowiem, że z chwilą uprawomocnienia się wyroku dochodzi do prekluzji materiału faktycznego sprawy, w której wyrok został wydany. Oznacza to, że jeżeli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty lub wypływające z nich wnioski istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie podniosła lub nie przytoczyła, a w związku z tym nawet nie zostały spożytkowane przez sąd przy wydaniu wyroku, podlegają prekluzji, czyli wykluczającemu działaniu prawomocności oraz powagi rzeczy osądzonej. Skutek ten jest niezależny od tego, czy strona ponosi winę zaniechania przytoczenia określonych okoliczności lub podniesienia właściwych zarzutów (wyroki SN: z dnia 15 listopada 2012 r., V CSK 541/11, LEX nr 1276235; z dnia 16 maja 2013 r., IV CSK 624/12, LEX nr 1353259; uchwały SN: z dnia 21 lipca 2010 r., III CZP 47/10, OSNC 2010, nr 12, poz. 165; z dnia 2 lutego 2011 r., III CZP 128/10, OSNC 2011, nr 10, poz. 108; z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 16/12, OSNC 2012, nr 11, poz. 129, a także uchwała składu siedmiu sędziów SN wpisana do księgi zasad prawnych z dnia 23 października 1954 r., I CO 41/54, OSN 1956, nr 1, poz. 3). Tym samym skoro powód nie skorzystał z możliwości zgłoszenia wniosku o powiększenia należnego mu wynagrodzenia o kwotę podatku VAT w postępowaniu o ustanowienie drogi koniecznej, to nie może czynić tego w nowym procesie.

Brak także podstaw do przyjęcia odpowiedzialności pozwanej w oparciu o art. 415 k.c lub też art. 405 i nast. k.c a zatem w oparciu o przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia. Trudno bowiem mówić o winie pozwanej skoro spełniła swe świadczenia zgodnie z orzeczeniem sądu, zaś skoro obowiązek podatkowy obciążał powoda, nie zaś pozwaną, to trudno mówić o jej bezpodstawnym wzbogaceniu.

W konsekwencji powyższego sąd uchylił zaskarżony wyrok zaoczny i oddalił powództwo.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. Na zasądzoną na rzecz pozwanej kwotę składa się: 180 zł kosztów zastępstwa procesowego (§ 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Dz. U. 2002/163/1349 ze zm.).

Wobec niewykazania przez pozwaną jakoby jej niestawiennictwo na rozprawie w dniu 18 grudnia 2015 roku było niezawinione, sąd uznał w oparciu o art. 348 k.c iż koszty sprzeciwu od wyroku zaocznego ponosi pozwana.

Z uwagi na fakt, iż z mocy art. 19 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398) od sprzeciwu od wyroku zaocznego pobiera się połowę opłaty, która jednocześnie nie może wynosić mniej niż 30 złotych (art. 20 ust. 1), zaś pozwana uiściła opłatę od sprzeciwu w kwocie 43 złotych, tj, o 13 złotych za dużo, sąd na podstawie art. 80 ust. 1 sąd nakazał zwrot różnicy.

W tym stanie faktycznym należało orzec jak w sentencji.